

CHŁUBA (112) *sb f*

chłuba (87), **chłuba** (25); *chłuba LubPs* (2), *RejWiz* (8), *RejZwierz*, *BibRadz* (5), *GrzegRóżn*, *RejAp* (8), *GórnDworz* (15), *RejPos* (16), *BiałKat*, *HistLan*, *RejZwierz* (2), *BudNT* (2), *CzechRozm* (2), *ModrzBaz* (6), *Oczko*, *KochPs* (3), *KochBr*, *KochMuza*, *Calep* (4), *Phil*, *KochFrag* (3), *KlonFlis*, *KlonWor*; *chluba OrzRozm*, *BielKron*, *OrzQuin*, *SkarJedn*, *Calag*, *StryjKron* (2), *GórnRozm*, *Paprup*, *GórnTroas*, *GrabowSet*, *WujNT* (7), *SkarKaz* (3), *CzahTr* (2); *chłuba* : *chluba SkarŻyw* (1 : 2).

sg N *chłuba* (35). \diamond *G* *chłuby* (29). \diamond *D* *chłubie* (15). \diamond *A* *chłubę* (17) [*w tym*: -e (1)]. \diamond *I* *chłubą* (10). \diamond *L* *chłubie* (2). \diamond *V* *chłubo* (2). \diamond *pl D* *chłubam* (1). \diamond *A* *chłuby* (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

1. *Chwała, duma, sława, poczucie własnej wartości* (106) :

a. *Chwała, sława, zaszczyt* (z odcieniem dodatnim) (45) : *Chłubá* *Ńwoich przodkow omylna RejWiz Cc4v [idem] 97v marg*, 179; *O iákieżby to było wielkie kochánie iego á wielka chłubá iego RejPos 72*, 85v, 273v [2 r.], 277v; *HistLan F5v*; *RejZwierz 262v*, *Aaa3v*; *BudNT Rom 4/2*, *Gal 6/16* [14]; *CzechRozm 211v*; *SkarJedn 204*; *KochPs 73*; *Lecz podobno pohániec tą moią chłubą gárdzi. SkarŻyw 92*; *KochMuza 27*; *GórnRozm N3*; *KochFrag 42* [2 r.]; *WujNT Rom 3/27*, 4/2, s. 624 *marg*; *KlonFlis E2*.

Zwroty: »*chłubę czynić*« (1): *Wierzęc ia/ że w téy gęłtwie/ zacnych bród niemáło Będzie łobie mym rymem chłubę czynić chćiało KochBr 150*.

»*pragnąć chłuby*« [*szyk zmienny*] (2): *á w rzeczy nie prágnąc włálfney chłuby GórnDworz D7v*; *RejPos 90*.

»*szukać chłuby*« (2): *A w thym nie łzukał/ áni rołkofzy žádney/ áni łwey włálfney chłuby/ ktorą łie przyrodzenie iego hydziło GórnDworz B7*; *RejPos 85v*.

Szeregi: »*chwała a (ani) chłuba*« [*szyk 2 : 1*] (3): *Anyeli [...] á włzákoż od nas žádney chwały áni chłuby tu nie potrzebuią RejAp 55v*; *RejPos 85v*, 224.

»*radość i chłuba*« (1): *vczynilibyście wielką rádość y chłubę nieprzyiaćielom łwoim? BielKron 254v*.

»*sława a chłuba*« (1): *Bo iedni wyłtháwuiać rozumy á mądrołci łwoie/ á potrzebuiąc łławy á łwieckiey chłuby łwoiej [...] záwždy łie pilnie łtáráli o to/ áby mogli łwiátu co nowego połtánawiać RejPos 187v*.

Wyrażenie przyimkowe: »*k(u) chłubie*« (10): *gdyż to łłáchełtwo/ nie przychodzi/ [...] á rychley ielł ku chłubie náłzym przodkom/ niż nam łámym GórnDworz D3v*, D7v, H, O3v, Q5, Q5v (9); *Toł z łitołci vczynił/ á k chłubie to wznołiłz GórnTroas 27*.

b. *Pycha, próżność, przechwałka* (z odcieniem ujemnym); *gloriatio Calag*, *Cn*; *iactantia Calep*, *Cn*; *salaconia Calep* (61) : *LubPs V2*; *RejWiz 83v*, 98v, 192; *BibRadz Deut 18/22*, *Iob 20/5*, *Bar 4/33*; *OrzRozm Cv*; *Poyzry mądry co chłubá niepotrzebna vmie GrzegRóżn O*; *O łtráłzny vrzędzie á márna chłubo łwiecka/ rozumieć łie tym áłbo czynić łie tym/ czym ktho być nie może. RejAp 18*, BB8v, 25v, 92v *marg*, 150v [2 r.], Dd2v; *A przeto łtárzy oni ludzie/ kthorikolwiek godność wielką w łobie znał/ rzadko łie łtrzymać mogł od włálfney chłuby GórnDworz D7*; *Iáko łtárzy/ ći niechay łie łtrzegą zbyłniey chłuby/ á powiedánia o łobie GórnDworz K3v*, G2v; *RejPos 185v* [2 r.], 201v, 267v, 316

marg; *CzechRozm* 211v; ále żeby tym wśzytkim ítanom chłubę niepotrzebną/ nadętość/ pychę/ y iníże zarázy towarzysítwo ludzkie przerywájące/ ábo pfiujące od iáł. *ModrzBaz* 19, 19v, 50v, 62; *Calag* 397b; *StryjKron* 657 *marg*; *Iactantia* – Chłuba, liebie íamiego zaliecánię. *Calep* 496b; *Salaconia* – Chłuba, chępliwość. *Calep* 939a; O chłubie liebie íamiego y wynioślości/ iáko íeft ízkodliwa. *Phil* I; *GrabowSet* L; *WujNT* 1.Cor 5/6, Yyyyy; *SkarKaz* 351b; *CzahTr* B4v.

W charakterystycznych połączeniach: chłuba kłamliwa, marna (6), niepotrzebna (2), świecka (4), wielka, własna, zbytnia (2); chłuba świata tego (4).

Zwroty: »chłubę czynić« (2): Ták rozmáíte chłuby miedzy sóbą zwykli czynić [*thrasonismi ab istis proferuntur*]/ ábo z herbow ítárodawnych/ ábo z iákich inízych plotek nikczemnych *ModrzBaz* 60v; *PaprUp* L3v.

»chłuby szukać« [*szyk zmienny*] (2): *LubPs* N2; Ale drudzy z rádości/ á z íákomítwá złego/ Więcey chłuby ízukáią/ niźli Páná íwego. *RejZwierz* 43v.

Wyrażenia: »fałszywa chłuba« (2): Fálźywa chłubá fláchectwá *RejWiz* Cc5v, 97 *marg*.

»proźna chłuba« = *inanis iactantia* *Modrz* (6): *OrzQuin* L4v; *ModrzBaz* 59; á iź to ięzykiem náłzym/ nie próźna chłubá/ ále pożytek póspolity/ przed oczymá był *Oczko* A4v; *StryjKron* 657; PRóżna twa chłubá/ niekochay íie w íobie/ Nie wśzytkoć prawdá/ com pífał o tobie. *KochFrag* 27; *SkarKaz* 274a.

Szeregi: »butność i chłuba« (1): áby nikt zrodzáiu świeckiego/ by dobrze y krolewśkiego/ butności y chłuby nie ízukał *SkarŻyw* 241.

»chełpienie albo chłuba« (1): hámuie theż w nas chełpienie álbo chłubę z grzechów *BiałKat* 378v.

»pycha i (a) chłuba« (3): *BibRadz Matth* 18 *arg*; Acź nam te^{go} dziś nie dopułzczá zbytki náłze/ bo wolimy to popfowáć/ czyniąć dofyć pycham á íwieckim chłubam náłzym *RejPos* 113; *WujNT* 31.

Wyrażenia przyimkowe: »ku chłubie« (2): *GórnDworz* G6v; Tego nie pífzę wierz mi ku íwey chłubie bráćie *CzahTr* C.

»z chłubą« = *iactanter, iactuose* *Calep* (3): *lactanter* – Hardzię, z chłubą. *Calep* 496b, 496b; Zebyś íię z támtąd wrocił prawdziwym Pielgrzyme^m. Nie z chłubą/ nie z nikczemnym próźney chwały dymem. *KlonWor* 53.

2. Przedmiot, powód dumy (6): Thákże y ty Azya/ ktoráś teź vfála w towarzysítwie Bábilońkiem/ á ktoráś była chłubą ofoby íego. *BibRadz 4.Esdr* 15/45; Niechay téy zemnie niéma nieprzyaciéł chłuby *KochPs* 18, 157; *SkarKaz* 280a.

Szeregi: »chluba i ozdoba« (1): którzy íą chlubą y ozdobą náłżá *SkarŻyw* A3v.

»chluba abo sława« (1): iź íeštefmy pochwałá wáłżá (*marg*) chlubą abo sławą. (–) *WujNT* 2.Cor 1/14.

Synonimy: 1. a. chwała, cześć, duma, sława, sławienie, zaszczyt; b. buta, butliwość, butność, chępa, chełpienie, chełpliwość, pycha.

Cf CHLUBIENIE, CHLUBLIWOŚĆ, CHLUBIENIE SIĘ